

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til Erhvervsjura B, hhx

August 2024

Vejledning til Erhvervsjura B, hhx
August 2024

2024

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Indledning.....	4
1 Identitet og formål	5
1.1 Identitet.....	5
1.2 Formål.....	5
1.2.1 Juridisk metode.....	6
1.2.2 Erhvervsveje.....	7
2 Faglige mål og fagligt indhold	8
2.1 Faglige mål	8
2.2 Kernestof	9
2.2.1 Oversigt over kernestoffet med tilhørende emner.....	10
2.2.2 Det valgfrie fokusområde	12
2.3 Supplerende stof.....	12
2.4 Omfang	13
3 Tilrettelæggelse	14
3.1 Didaktiske principper.....	14
3.2 Arbejdsformer	15
3.2.1 3.2.1. Skriftlighed.....	16
3.2.2 Karrierelæring.....	18
3.2.3 Det problemidentificerende og problembehandlende forløb.....	18
3.3 It.....	18
3.4 Samspil med andre fag.....	19
4 Evaluering.....	21
4.1 Løbende evaluering	21
4.2 Prøveform	21
4.2.1 Elevens synopsis	22
4.2.2 Det ukendte tekstmateriale.....	22
4.3 Bedømmelseskriterier.....	23
4.3.1 Oversigt over karakterskalaen	24
4.3.2 Eksempel på karakterbeskrivelser for mundtlig prøve.....	24

Indledning

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i citationstegn.

Følgende ændringer er foretaget i vejledningen for august 2024:

- Passus indskrevet om analog og digital undervisning samt brug af kunstig intelligens i undervisningen i afsnit 3.3 It
- Endvidere er der foretaget enkelte præciseringer i afsnittet om synopsis jf. 3.2.3 og afsnit 4.2.1 samt om det ukendte tekstmateriale jf. afsnit 4.2.2

1 Identitet og formål

1.1 Identitet

"Erhvervsjura B er et samfundsvidenskabeligt fag. Borgere og virksomheders adfærd reguleres af love, aftaler samt moralske og etiske normer. Faget omfatter viden, kundskaber og færdigheder om generelle retlige principper, herunder de værdier, rettigheder og pligter, som det demokratiske samfund rummer. Faget beskæftiger sig med et bredt felt af national erhvervsrettet lovgivning, og med hvordan denne på en gang skaber muligheder og sætter rammer for individet og erhvervsvirksomheden. Faget indeholder også et udsnit af internationale regler. Ved at forbinde den aktuelle juridiske samfundsmæssige udvikling med juridiske begreber kvalificeres elevernes standpunkter, handlemuligheder, viden og kundskaber, hvorved eleverne opnår faglig fordybelse, almindelse og studiekompetence." [LP1.1]

Erhvervsjura B er et gymnasialt fag, der er en introduktion til og omfatter et mindre uddrag af det pensum studerende har, når de læser jura på universiteternes samfundsvidenskabelige fakulteter. Jura er læren om retsreglers tolkning, anvendelse, tilpasning og virkning men omfatter også moral og etiks betydning for disse.

Det videnskabelige fag erhvervsjura omfatter den del af juraen, som har relevans for erhvervslivet, og obligations-, formue- og tingsretten, herunder udvalgte internationale aspekter, udgør hovedparten af fagets kerne.

Det gymnasiale fag erhvervsjura B omfatter centrale juridiske problemstillinger og juridisk metode, og faget har et særligt fokus på en præventiv anvendelse af erhvervsjuraen med det formål at forebygge juridiske konflikter.

Erhvervsjura B giver viden om erhvervsrettede love og retsprincipper og er samtidig et fag, der sikrer elevernes forståelse for juridisk reguleringens nødvendighed, muligheder og begrænsninger. For at kunne agere som en god demokratisk samfundsborger er det nødvendigt at have indblik i såvel etiske og moralske normer som retlige principper, der regulerer vores samfund, og som den enkelte borger og virksomhed skal handle i forhold til.

1.2 Formål

"Erhvervsjura B er studieforberedende og bidrager til elevernes almindelse og studiekompetence."

"Eleverne skal forberedes til at leve i fremtidens samfund, og erhvervsjura B bidrager til at udvikle elevernes personlige myndighed, således at de kan blive i stand til at forholde sig ansvarligt og reflekterende til omverdenen. Faget forbereder eleverne til medbestemmelse og medansvar i et demokratisk retssamfund i en globaliseret verden."

"Eleverne skal forberedes til at klare sig på fremtidens arbejdsmarked, og erhvervsjura B bidrager til at udvikle elevernes viden, kundskaber og færdigheder indenfor virksomhedsforståelse, samt dermed handlekompetence og innovative kompetencer."

"I erhvervsjura B skal eleverne udvikle evnen til at identificere juridiske problemstillinger gennem forståelse af de juridiske grundprincipper, særligt i relation til erhvervsvirksomheder - både nationalt og internationalt. Eleverne skal udvikle evnen til at inddrage juridisk metode i forbindelse med forebyggelse og løsning af retlige konflikter. [LP 1.2]"

Af Lov om de gymnasiale uddannelser §§ 1, stk. 2, 28, stk.1 og 30, stk. 2 fremgår det, at alle fag skal bidrage til at styrke elevernes studiekompetencer. Se vedr. disse [Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser](#) afsnit 2, 3 og 6. Det fremgår desuden af §§ 1, stk. 4 og 29, stk. 5, at eleverne skal opnå globale kompetencer. Her kan der henvises til samme vejlednings afsnit 5.

Hhx-uddannelsen gennemføres med vægt på erhvervsrelaterede perspektiver, og det studiekompetencegivende sigte realiseres inden for virksomheds- og samfundsøkonomiske fagområder i kombination med fremmedsprog og andre almene fag. Uddannelsen skal udvikle elevernes evne til faglig fordybelse og deres forståelse af teoretisk viden som redskab for analyse af virkelighedsnære forhold.

Undervisningen i erhvervsjura B bidrager hertil via fagets almendannende karakter og funktion. Fagets formål er beskrevet i læreplanen, og deraf fremgår, at eleverne gennem undervisningen i faget skal udvikle evnen til at handle ansvarligt og reflektere over juridiske problemstillinger særligt i relation til virksomheders drift, både nationalt og internationalt.

Eleverne skal opnå evnen til at identificere erhvervsretlige problemstillinger gennem forståelse af de juridiske grundprincipper, der gælder i det danske demokratiske retssamfund samt i det globaliserede verdenssamfund. Endelig skal eleverne kunne anvende juridisk metode i forbindelse med problemstillinger vedrørende forebyggelse og løsning af retlige konflikter.

Dette opnås ved, at eleverne gennem undervisningen i kernestoffet får forståelse for intentionerne bag retsreglers formål og indsigt i konsekvenserne heraf.

Fagets dannelsesperspektiv understreges af, at der i faget arbejdes med en række retlige principper som f.eks. den demokratiske lovgivningsprocedure, lighed for loven, retssikkerhedsprincipper mv., der giver eleverne mulighed for at forholde sig kritisk og reflekterende til medmennesker, virksomhedens handlemuligheder og samfundets udvikling. Desuden vil dette underbygge elevernes viden om samfundets opbygning og magtbalance.

Se vedr. de innovative kompetencer i afsnit 2 og 3 og Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser afsnit 4.

1.2.1 Juridisk metode

Den juridiske metode er den vigtigste af fagets arbejdsmetoder. Den kan karakteriseres som "vejen til" at finde de relevante love og regler samt retlige principper, der bør føre den, der skal tage stilling til et juridisk spørgsmål, til et rimeligt og retfærdigt svar.

Jura drejer sig både om selve reglerne, men også om håndhævelsen og konsekvensen af dem. Borgere, der ikke er juridiske beslutningstagere, kan spørge sig selv om, hvordan man bærer sig ad med at komme fra abstrakte lovregler til konkrete afgørelser, samt om hvilke overvejelser og foranstaltninger, der skal indgå i processen. Svaret findes bl.a. i, at juridisk metode bruges både, når et konkret retsspørgsmål skal løses, og når der er behov for at finde frem til en løsning, der egner sig som en almen regel for fremtidige konflikter.

Da erhvervsjura B skal vise eleverne, hvor vigtigt det er både at forebygge og at løse konflikter, er den juridiske metode nødvendig at lære. Metoden skal gøre det muligt for eleverne at få et overblik over, hvilke retskilder (love, bemærkninger, retningslinjer, retspraksis o. lign.), der er relevante i en konkret sagsbehandling, og hvordan disse anvendes både konfliktforebyggende, og når en tvist er opstået.

1.2.2 Erhvervsveje

"Eleverne orienteres om, hvilke erhvervsveje jura på højere uddannelsesniveauer giver adgang til." [LP 1.2]

Her tænkes der både på de videregående uddannelser ved universiteter og handelshøjskoler og på såvel den rene jurauddannelse som de uddannelser, hvor juraen er kombineret med andre, typisk økonomiske, fag, og på de kortere videregående uddannelser til f.eks. finansøkonom og markedsføringsøkonom samt HD-studiet, hvor jura indgår som et obligatorisk fag.

"Samtidig skal det gøres klart for eleverne, hvordan fagets emner indgår i og har betydning for andre ikke-juridiske uddannelser og karriereveje." [LP 1.2]

Trods intentionen om, at gymnasieelever skal læse videre, søger en del hhx-studenter lærepladser inden for bl.a. revision, handel og shipping, hvor de også vil stifte bekendtskab med juraen i deres daglige virke. Det er vigtigt at eleven bliver bekendt med, at jura sætter rammerne og skaber muligheder for samtlige erhverv. Se også afsnit 3.2.2. om Karrierelæring og Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser afsnit 3.

2 Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

“Eleverne skal kunne forstå det demokratiske medborgerskab” [LP 2.1]

Eleverne skal opnå kendskab til og forståelse for, hvordan det demokratiske retssamfund i Danmark er bygget op med afsæt i magtfordelingslæren. Det forudsætter viden om forholdet mellem den lovgivende, udøvende og dømmende magt og deres demokratiske legitimitet. I relation til den lovgivende magt, forudsættes det, at eleverne forstår den politiske lovgivningsproces og forholdet mellem etik, moral og jura, herunder borgernes og virksomhedernes indflydelse, gennem f.eks. medier, NGO'er, høringsmuligheder og lignende, så eleverne bliver i stand til at forholde sig reflekterende til politik og lovgivning og dermed tage deres medborgerskab i et demokrati alvorligt.

“Eleverne skal kunne forstå juridiske grundprincipper og begreber og derigennem demonstrere viden om fagets identitet og metode” [LP 2.1]

Eleverne skal opnå forståelse for, at jura er læren om retsreglernes tolkning, anvendelse, tilpasning og virkning. Det forudsætter viden om de generelle juridiske principper, såsom fortolkningsprincipper, proportionalitetsprincippet o. lign. Herigennem skal eleverne kunne demonstrere viden om fagets identitet og metode. Eleverne skal desuden have kendskab til, hvorledes den juridiske metode kan bruges til at lave innovativ forebyggelse og løsning af konflikter af juridisk karakter.

“Eleverne skal kunne anvende relevante retskilder” [LP 2.1]

For at eleverne kan anvende relevante retskilder må det forudsættes, at de forstår sammenhængen mellem de forskellige retskilder på nationalt niveau, herunder de internationale retskilders indflydelse på nationale retskilder. Desuden skal læren om juridiske grundprincipper bidrage til forståelse for, udvælgelse og anvendelse af relevante retskilder på konkrete problemstillinger.

“Eleverne skal kunne foretage en kritisk og prioriteret juridisk informationssøgning” [LP 2.1]

Eleverne skal kunne finde relevante love, domme, udtalelser og lignende i forhold til juridiske problemstillinger. Eleverne skal herefter kunne forholde sig kritisk og prioriteret til den juridiske informationssøgning, hvilket forudsætter forståelse for de juridiske grundprincipper og anvendelse af relevante retskilder.

“Eleverne skal kunne foretage et juridisk ræsonnement, herunder kunne anvende den juridiske metode til at identificere, analysere, diskutere og vurdere innovative forebyggende løsninger på problemstillinger” [LP 2.1]

For at kunne foretage et juridisk ræsonnement, forudsættes det, at eleverne kan anvende juridiske metode og således være i stand til:

- at identificere juridiske problemstillinger i en given situation ved hjælp af fakta,
- at finde relevant jura vedrørende den givne juridiske problemstilling,
- at anvende den relevante jura på den givne juridiske problemstilling, og redegøre herfor,

- at anvende den relevante jura, så eleven kan analysere den givne juridiske problemstilling,
- at diskutere den givne juridiske problemstilling på baggrund af analysen, og på baggrund heraf
- at vurdere den givne problemstillings udfald og/eller fremkomme med innovative forebyggende løsninger på den givne problemstilling samt argumentere herfor.

“Eleverne skal kunne foretage juridiske ræsonnementer i samspil med andre fag” [LP2.1]

Eleverne skal kunne se erhvervsjuraens indflydelse på andre fag, herunder f.eks. afsætningsøkonomi (AØ), virksomhedsøkonomi (VØ) og international økonomi (IØ).

“Eleverne skal kunne udtrykke sig hensigtsmæssigt, nuanceret, præcis og argumenterende” [LP 2.1]

Eleverne skal kunne udtrykke sig juridisk, hvilket forudsætter, at eleverne rent retorisk skal kunne udtrykke sig hensigtsmæssigt, nuanceret, præcist og argumenterende.

“Eleverne skal kunne anvende juridisk terminologi”

Eleverne skal kunne anvende juridiske termer i deres ræsonnement og argumentation.

2.2 Kernestof

Kernestoffet udgør det obligatoriske faglige indhold, der medvirker til at opfylde fagets mål. Kernestoffet, herunder det valgfrie fokusområde, skal således uddybes og perspektiveres af det supplerende stof, som omtales i afsnit 2.3. I nedenstående oversigt gengives læreplanens liste over kernestoffet med forslag til fagligt indhold. Da stof og indhold allerede er berørt i forbindelse med kommentarerne til målene, kan der optræde gentagelser fra forrige afsnit.

Det er flere steder i læreplanen angivet, at kernestoffet alene er i hovedtræk. Med det menes, at eleverne kun kan stilles til regnskab for de mest centrale regler og/eller principper. Det er vigtigt, at det her fremgår af undervisningsbeskrivelsen, hvad der har været lagt vægt på i undervisningen.

2.2.1 Oversigt over kernestoffet med tilhørende emner

De stofområder, der er angivet med brun skrift, er identiske med stofområder på C-niveau.

Kernestof jf. læreplanen <i>Kernestoffet er:</i>	Emner
<i>demokratisk forståelse med fokus på sammenhængen mellem jura, moral og etik samt digital dannelse</i> [LP 2.2] (redegørende niveau)	Grundloven, herunder væsentlige borgerrettigheder Magtfordelingslæren Magthavernes demokratiske legitimitet Lovgivningsproces, herunder "en lovs eller regels" tilblivelse Forholdet mellem jura, moral og etik Digital dannelse i form af de formelle og de etiske og moralske "spilleregler" i den digitale verden, fx konsekvensen af at lægge billeder på sociale medier og/eller de etiske og juridiske udfordringer, der kan være forbundet med digitale fodspor, identitetstyveri og lign. For at give eleverne forståelse for "samtykke" og aftalebinding, vil det være oplagt at drøfte "samtykkeloven" i forbindelse med sex, og således opfylde formålsparagraffen i gymnasieloven. Endvidere er det relevant at drøfte juraens muligheder for at regulere borgernes, forbrugernes og virksomhedernes adfærd i den grønne omstilling og hensyntagen til klima og miljø.
<i>retskilder og det danske retssystem</i> [LP 2.2] (redegørende niveau)	Domstolenes opbygning Retskilder og deres indbyrdes forhold Juridisk informationssøgning Retssikkerhedsprincipper
<i>juridisk metode</i> [LP 2.2] (anvendelsesniveau)	Juridisk metode
<i>internationale retskilders indflydelse på dansk ret i hovedtræk</i> [LP 2.2] (redegørende niveau)	EU-retlig indflydelse på dansk ret FN-konventioners indflydelse på dansk ret De internationale retskilders indbyrdes forhold også i forhold til de danske retskilder
<i>hovedreglerne inden for værneting og lovvalg i internationale sager</i> [LP 2.2] (det analyserende og redegørende niveau)	International procesret og lovvalg
<i>erstatning udenfor kontrakt, herunder generelle forsikringsretlige principper</i> [LP 2.2] (erstatningsret: det analyserende og vurderende niveau forsikringsret: det redegørende niveau)	Principperne om erstatning udenfor kontrakt Relevante bestemmelser i erstatningsansvarsloven Arbejdsgiveransvar Produktansvar Generelle forsikringsretlige principper f.eks. tabsbegrænsningspligt og vindingsforbud samt forskellen på skades- og summaforsikring

Kernestof jf. læreplanen <i>Kernestoffet er:</i>	Emner
<i>aftaleret, herunder kontraktens indgåelse nationalt, aftalers ugyldighed og fuldmagt</i> [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Aftaleretlige principper fra Danske Lov Aftalelovens regler om indgåelse, ugyldighed og fuldmagt
<i>international aftaleret</i> [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	CISG del II
<i>forbrugerret herunder aftaler, køb og betaling</i> [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Forbrugerftaleloven Købelovens regler om forbruger køb Betalingsmidler med fokus på forbrugerbeskyttelse, herunder misbrug og hæftelse
<i>markedsføringsret</i> [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Markedsføringsloven Forbrugerombudsmandens virksomhed
<i>immaterialret i hovedtræk</i> [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Ophavsret Patentret og brugsmodelret Designret Varemærkeret (domænebeskyttelse)
<i>køberet med fokus på nationale regler i handelskøb</i> [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Købelovens regler om handelskøb, herunder parternes rettigheder og pligter samt misligholdelsesbeføjelser
<i>international køberet</i> [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	CISG del III
<i>kreditret med fokus på fysiske personers hæftelse og kreditsikring i forbrugerforhold samt de generelle principper om individualforfølgning</i> [LP 2.2] (kreditret: det analyserende og vurderende niveau individualforfølgning: det redegørende niveau)	Kreditaftaleloven Kreditsikring i form af ejendomsforbehold, pant og kaution i forbrugerforhold Fysiske personers hæftelse, herunder ægtefællers formueforhold Inkasso med fokus på de generelle principper om individualforfølgning
<i>kreditsikring i erhvervsforhold</i> [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Ejendomsforbehold og konsignation Pant i løsøre, fordringer, fast ejendom og virksomhedspant Kaution

Kernestof jf. læreplanen <i>Kernestoffet er:</i>	Emner
selskabsformer og juridiske personers hæftelse [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Selskabsret i hovedtræk Juridiske personers hæftelse
universalforfølgning [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Rekonstruktion Konkurs
ansættelsesret [LP 2.2] (det analyserende og vurderende niveau)	Den danske model i hovedtræk Funktionærloven i hovedtræk Relevante bestemmelser i ferieloven, ligestillingsloven og lov om ansættelsesbeviser Reglerne om beskyttelse af ansatte ved virksomhedsoverdragelse

Undervisningen i kernestoffet skal opfylde fagets mål, jf. afsnit 2.1. og kan f.eks. og med fordel opdeles i temaer som virksomhedens etablering, virksomhedens drift og virksomhedens ophør. En tematisk opdeling af kernestoffet vil desuden kunne bidrage til den i afsnit 3.2. omtalte synopsis, der skal danne grundlag for eksamen, jf. afsnit 4.2.

2.2.2 Det valgfrie fokusområde

"Herudover skal der som kernestof arbejdes med et valgfrit fokusområde inden for fagets formål, jf. afsnit 1.2. Det valgte fokusområde, der minimum skal udgøre 10 timer, kan f.eks. indgå i et fagligt samspil med et eller flere andre fag eller bidrage til yderligere fordybelse i det obligatoriske kernestof."

Fokusområdet kunne f.eks. være virksomhedsoverdragelse eller konkurrenceret, herunder fusion af virksomhed.

Eftersom det valgfrie fokusområde kan indgå på forskellig vis (fx til at tone en studieretning eller i fagligt samspil) må omstændighederne og graden/omfanget heraf være afgørende for om det skal indgå i prøvematerialet. Det vil sige, at der kan stilles eksamensspørgsmål i det valgfrie fokusområde, men det er ikke noget krav. Omfanget af det valgfrie fokusområde på niveau B tilsiger dog, at det bør indgå i puljen af eksamensspørgsmål.

Det faglige indhold i det valgfrie fokusområde skal fremgå tydeligt af undervisningsbeskrivelsen.

2.3 Supplerende stof

"Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof kan eksempelvis være

- *virkelighedsnære cases*
- *aktuelle sager, f.eks. fra medierne*
- *retlige afgørelser*
- *samarbejde med/eksternt besøg hos tredjepart, f.eks. domstol eller virksomhed". [LP 2.3]*

Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet og dermed udvide elevernes horisont, samt bidrage til opfyldelsen af fagets mål, jf. afsnit 2.1. Det supplerende stof kan typisk bidrage med en aktuel vinkel på kernestoffet samt til elevernes forståelse af fagets samfundsvidenskabelige identitet. Der kan ikke inddrages nye stofområder under dette.

Supplerende stof kan således tilføres undervisningen ved at anvende nyhedsstof eller baggrundsstof i sammenhæng med en behandling af givne emner i undervisningen.

Et samspil mellem fag vil ofte i sig selv tilføre faget supplerende stof i krydsfeltet mellem de to fag. Det er en konsekvens af, at fagene rejser hver deres problemstillinger, eller at fagene bidrager med hver deres metoder og modeller til håndtering af problemstillingerne, hvorved der givet opstår forskelle og ligheder, styrker og svagheder, perspektiver m.fl. på det faglige stof.

Også i det afsluttende problemidentificerende og problembehandlende forløb vil eleverne med fordel kunne anvende supplerende stof til det kernestof, som forløbet omhandler.

"I slutningen af undervisningsforløbet arbejder eleverne med et afsluttende problemidentificerende og problembehandlende forløb med fokus på udfordringer i forbindelse med virksomhedens etablering, drift og/eller ophør. Forløbet skal dække de faglige mål og et bredt udsnit af kernestoffet". [LP 3.2]

2.4 Omfang

"Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 400-600 sider." [LP2.4]

Her er det lærerens vurdering, der lægges til grund, også ved omregningen fra elektroniske sider til normalsider. Kernestoffet og det supplerende stof skal indgå i det samlede omfang af det faglige stof. Omfanget af det faglige stof skal fremgå af undervisningsbeskrivelsen.

3 Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

“Undervisningen tager om muligt afsæt i elevernes undren og nysgerrighed. Så vidt muligt inddrages relevante og aktuelle juridiske problemstillinger. Elevaktivitet og elevinvolvering skal have en central plads i undervisningen med udgangspunkt i det induktive undervisningsprincip.” [LP 3.2]

Det fremgår af Lov om de gymnasiale uddannelser §§ 1, stk. 3 og 29, stk. 4 at alle de gymnasiale uddannelser skal styrke elevernes kreative og innovative evner, og af § 4 om hhx-uddannelsen som helhed, at der i undervisningen skal lægges vægt på innovation og problemløsning, herunder bl.a. ved arbejde med virkelighedsnære cases og projekter. Dette fokus på innovation og problemløsning/problembaseret læring er generelt i læreplanerne udtrykt ved formuleringen om, at undervisningen skal tage afsæt i elevernes undren og nysgerrighed. I erhvervsjura kan dette fremmes ved at tilskynde eleverne til at bidrage til undervisningen med egne erfaringer og medbragt materiale i form af f.eks. artikler og filmklip, hvor juraen er i spil. Uanset at man er midt i et andet emne, kan det være relevant, at man afsærl tid til at komme eleverne i møde, også selv om det sker på bekostning af den dybde, man havde planlagt for et kernestofområde. Det er i den sammenhæng vigtigt at holde sig for øje, at gymnasiefaget erhvervsjura ikke stiller krav om, at eleverne skal kunne et emne ned i mindste detalje. Eleverne skal ikke kunne praktisere som jurister alene på baggrund af deres viden fra faget. Undervisningsbeskrivelsen kan med fordel anvendes til at informere om detaljeringsgraden. Også måden, man arbejder på i faget, kan bidrage til at styrke elevernes undren og nysgerrighed og beskrives nærmere i afsnittet om arbejdsformer.

Se vedr. de kreative og innovative evner: Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser afsnit 4.

Inddragelsen af relevante og aktuelle juridiske problemstillinger hænger sammen med pligten til ifølge læreplanen at inddrage supplerende stof i form af virkelighedsnære cases, aktuelle sager, f.eks. fra medierne og domstolene. Ved inddragelse af domme kan det være relevant at bearbejde dem, så de tilpasses elevernes niveau og behov. Også her kan det være centralt at sørge for, at materialet og måden, det anvendes på i undervisningen, kommer til at fremgå af undervisningsbeskrivelsen.

Af læreplanen fremgår det, at undervisningen skal tage udgangspunkt i det induktive undervisningsprincip, der er kendetegnet ved høj elevaktivitet, flervejskommunikation, lav lærerstyring og høj indre motivation. Intentionerne bag faget bør således ikke indfries alene ved en undervisning, hvor nyt kerne-stof hver gang gennemgås af underviseren, hvorefter underviseren kommer med eksempler på anvendelse af den teori, der indgår i stoffet, for først derefter at involvere eleverne via opgaveløsning.

Eleverne kan med fordel præsenteres for cases inden for et nyt emne uden at have læst om dette på forhånd, for først at forsøge at løse disse ved hjælp af deres forhåndsviden om emnet og sunde fornuft, hvilket bidrager til, at eleverne fra starten bliver aktiveret og involveret. Når interessen for emnet er vakt og diskussionerne i gang, kan retskilderne inddrages, og eleverne kan diskutere, om udfaldet af casene nu bliver et andet. Eleverne kan eventuelt stilladseres med en oversigt over de retlige principper og/eller retsregler, som herefter bør inddrages, ligesom der kan henvises til relevant læsestof. Først ved elevernes gennemgang af casene gennemgår læreren den relevante teori og de retskilder, som det måtte vise sig, at eleverne ikke selv har tilegnet sig og anvendt. Eleverne arbejder sig på den angivne måde

med hjælp fra underviseren ind på den juridiske metode. Desuden kan elevfremlæggelser, retssagsspil og fremstilling af multimodale produkter inddrages i arbejdet.

Anvendelse af det deduktive undervisningsprincip kan dog være hensigtsmæssigt i nogle tilfælde. Det vigtige er, at underviseren er bevidst om sit valg af undervisningsprincip og om at veksle mellem det induktive og det deduktive princip.

"Der lægges vægt på tydelig progression". [LP 3.1]

Den faglige progression i undervisningen kan eventuelt følge af, at de faglige problemstillinger udvides, at der arbejdes med flere genstandsfelter, og at konteksten bliver mere kompleks og virkelighedsnær. Den læringsmæssige progression kan desuden evt. følge af, at undervisningen tilrettelægges med stigende grad af elevstyring, med projektforsløb som eksempel på undervisningsforsløb med høj grad af elevstyring.

Elevernes indflydelse på undervisningen kan integreres både ved valg af supplerende stof, af fokusområde, ved samspil med andre fag, ved tilrettelæggelse af projektforsløb, ved valg af arbejdsformer og ved valg af undervisningsmaterialer. Det er afgørende, at eleverne gennem undervisningsåret opnår forståelse for, hvordan de mest aktivt og effektivt tilegner sig ny viden. Eleverne kan således sideløbende med, at der arbejdes for at nå de faglige mål, udvikle deres personlige kvalifikationer og studiekompetence gennem øget bevidsthed om egen læreproces. Særligt egnet til at understøtte dette kunne være arbejdet med det valgfrie fokusområde, jf. afsnit 2.2.

Se også vedr. udvikling af elevernes studiekompetencer Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser afsnit 2, 3 og 6.

3.2 Arbejdsformer

"I undervisningen anvendes afvekslende og elevaktiverende arbejdsformer." [LP3.2]

Det er et grundtræk for undervisningen i erhvervsjura, at eleverne arbejder med såvel mindre opgaver som større virkelighedsnære cases. Opgaverne kan styrke elevernes evne til løsning af enkeltstående faglige problemstillinger ved anvendelse af den juridiske metode, mens cases kan udvikle deres evne til at behandle mere åbne problemstillinger, stadig under anvendelse af den juridiske metode. Gennem projektarbejde kan elevernes evne til selv at formulere juridiske problemstillinger bringes i spil. Undervejs i forløbet er det hensigtsmæssigt at eleverne får mulighed for at træne projekt og synopsis frem mod det afsluttende problemidentificerende og problembehandlende forløb, hvor synopsis indgår som en del af eksaminationsgrundlaget. Dette træner den skriftlige dimension i faget, og mundtligheden kan ligeledes komme i spil ved fx korte fremlæggelser og gerne med efterfølgende formativ feedback fra underviserne.

Underviserens fornemmeste opgave er at skabe mulighed for, at eleverne selv lærer at lære. Underviseren skal ikke gennemgå alt stof, men bør derimod sikre, at elevernes arbejde med stoffet varierer. Kravet om, at eleverne skal opnå fortrolighed med en bred vifte af arbejdsformer, følger også overordnet af formålsparagraffen i Lov om de gymnasiale uddannelser og kædes sammen med, at eleverne skal opnå evne til at fungere i et studiemiljø, hvor kravene til selvstændighed, samarbejde og sans for at opsøge viden er centrale.

Ved arbejdsformer skelnes mellem socialformer og aktivitetsformer. Ved socialformer tænkes der på den fysiske organisering af undervisningen i klasseundervisning, gruppeundervisning og individuel undervisning, mens der ved aktivitetsformer er fokus på det, som elever og lærer skal foretage sig. Der kan undervises formidlingsorienteret, procesorienteret og problemorienteret.

Se eksempler nedenfor på, hvordan social- og aktivitetsformer kan spille sammen i erhvervsjura.

(Den horisontale række angår hhv. klasse-, gruppe- og individuel undervisning (socialformerne), hvorimod den vertikale søjle angår formidlings-, proces- og problemorienteringen vedrører aktivitetsformerne).

	Klasse-undervisning	Gruppe-undervisning	Individuel undervisning
Formidlingsorienteret	Den traditionelle juridiske undervisning, hvor læreren er formidler af stoffet, der er i centrum, og eleverne er modtagere.	En gruppe af elever ledes til løsning af en case ved hjælp af spørgsmål fra læreren, som eleverne får lov til at diskutere, inden de svarer.	En enkelt elev ledes til løsning af en case ved hjælp af spørgsmål formuleret af læreren, der sikrer, at eleven bevæger sig på alle relevante taksonomiske niveauer.
Procesorienteret	En klassesamtale med lav lærerstyring med læreren som deltager i samtalen f.eks. på baggrund af en problemstilling, som en elev har rejst, eller på baggrund af en artikel eller et filmklip om et juridisk emne, som en elev har udvalgt.	Eleverne skaber selv cases. Her er faglig tilegnelse, fordybelse og proces i fokus. Eleverne arbejder med det projekt, som er nærmere omtalt nedenfor. Her er faglig tilegnelse, fordybelse og proces i fokus.	Processkrivning f.eks. som led i at eleven tilegner sig den juridiske metode. Det handler mere om, hvad eleven gør, end hvad eleven kan.
Problemorienteret		Eleverne arbejder i grupper med et projekt med åbne problemstillinger. De kan f.eks. skulle forestille sig, at de flere sammen skal starte en e-handelsbutik op og opstille en række juridiske problemstillinger, som kan opstå i denne forbindelse, samt forsøge at finde en løsning på dem.	Eleverne arbejder enkeltvis med åbne problemstillinger. De kan f.eks. skulle forestille sig, at de hver især skal starte en fysisk butik op og opstille en række juridiske problemstillinger, som kan opstå i denne forbindelse, samt forsøge at finde en løsning på dem.

Det mundtlige arbejde i faget knytter sig både til den mere eller mindre lærerstyrede dialog både lærer-elev og elev-elev samt til elevernes selvstændige produktion, f.eks. i forbindelse med fremlæggelser i undervisningen. I det mundtlige arbejde i erhvervsjura styrkes i særlig grad elevernes evne til at forklare, diskutere og vurdere de faglige problemstillinger ved anvendelse af den juridiske terminologi. Elevernes evne til at formulere argumenter ved hjælp af fagets teori skal styrkes.

3.2.1 3.2.1. Skriftlighed

"Med udgangspunkt i elevernes opnåelse af viden, kundskaber, færdigheder og derigennem juridiske kompetencer gennemføres juridiske undersøgelser, hvor der arbejdes med skriftlighed med henblik på at opøve forståelse, give mulighed for fordybelse samt udvikle argumentationsteknik til formidling af faglige sammenhænge og som støtte for mundtlige oplæg." [LP 3.2]

Ifølge Lov om de gymnasiale uddannelser § 29, stk. 3 skal elevernes skriftlige kompetencer styrkes. Den skriftlige formidling skal inddrages som en del af den faglige vurdering i alle fag, ligesom arbejdet med sprogtræning og faglig formidling skal indgå løbende i undervisningen i alle fag.

Der er ingen obligatorisk fordybelsestid til det skriftlige arbejde, men skolen beslutter, om faget skal tildeles fordybelsestid til skriftlighed ud over timerne. En skriftlig dimension kan desuden være med til at fremme undervisningens variation og progression. Ved dialogisk skrivning f.eks. i interaktive kommunikationsfora i forbindelse opgave- og caseløsning samt projektarbejde kan elevernes forståelse og argumentationsevne fremmes.

I nedenstående skema ses eksempler på, hvordan faget kan bidrage til elevernes skriftlighed ikke kun som led i formidling, men også til støtte for elevernes faglige fordybelse og studiekompetencer:

Bidrag til skriftlighed:

Læringsskriftlighed	Studieforberedende skriftlighed	Formidlingsskriftlighed
Teknikker og øvelsestyper: Notater - Marginstikord Notater - NøgleordVØL-modellen (ved start på nyt emne: Til venstre skrives "Hvad ved jeg?", i midten "Hvad ønsker jeg at vide?" og til højre "Hvad har jeg lært?" Tænkeskrivning (ved start på og evaluering af et emne) Mindmap Fagspecifikke øvelsesopgaver/cases Processkrivning evt. dialogisk (ved caseskrivning og caseløsning)	Genrer og teksttyper: Notater Redegørelse (i forbindelse med caseløsning og forløb målrettet studieretningen) Analyse (i forbindelse med caseløsning og forløb målrettet studieretningen) Argumentation og vurdering (i forbindelse med caseløsning og forløb målrettet studieretningen) Indledning og slutning (som led i juridisk metode) Perspektivering (til lignende cases og retspraksis) SOP, hvis det andet fag er et studieretningsfag på A-niveau	Genrer, teksttyper og modtagere: Præsentationer (caseløsning og teori og mundtlige rapportering af forløb)

Også i de faglige samspil er der i læreplanen lagt vægt på skriftlighed, jf. afsnit 3.4, ligesom der kan arbejdes med skriftlighed i SO-forløb og træning i synopsiskrivning. Der kan i øvrigt findes supplerende materiale på EMU omkring skriftlighed i faget og SOP fra [tidligere afviklede FIP-kurser](#), ligesom der henvises til afsnit 2 i Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser. Det er obligatorisk, at eleverne som afslutning på det problemidentificerende og problembehandlende forløb, der omtales nedenfor, skal udarbejde en individuel, skriftlig synopsis, der skal have fokus på udfordringer i forbindelse med virksomhedens etablering, drift og/eller ophør.

"Forløbet afsluttes med en synopsis, der udarbejdes individuelt. I synopsisen strukturerer eleven særlige juridiske problemfelter, som eleven ønsker at diskutere til eksamen."

"Synopsisens omfang må maksimalt udgøre 3 sider og op til ti siders bilag. Synopsis fungerer som en del af eksaminationsgrundlaget ved prøven, jf. pkt. 4.2. og afleveres til skolen før eksamensperiodens begyndelse. Synopsen må ikke rettes og kommenteres ikke af eksaminator, men kan indgå i bedømmelsen ved standpunktskarakteren." [LP 3.2]

3.2.2 Karrierelæring

"Undervisningen skal give eleverne en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse til at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg". [LP 3.2]

Det fremgår af Lov om de gymnasiale uddannelser § 29, stk. 2, at eleverne gennem undervisningen skal modnes til at reflektere over egne muligheder og at træffe valg om egen fremtid i et studie-/karrieresperspektiv og et personligt perspektiv.

Den juridiske metode er helt essentiel for juristers arbejde som advokater, anklagere og dommere, men også som juridiske rådgivere for virksomheder og organisationer. Som få af utallige eksempler kan nævnes, at i HR-afdelinger, salgsafdelinger mv. er juridisk indsigt nødvendig, når kontrakter skal udformes, indgås og fortolkes. I det hele taget er det essentielt, at det gøres klart, at jura på en gang både sætter begrænsninger og skaber muligheder for alle former for erhverv.

Samarbejde med eller eksternt besøg hos tredjepart, f.eks. domstol eller virksomhed kan bidrage til karrierelæringen.

Se også Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser afsnit 3.

3.2.3 Det problemidentificerende og problembehandlende forløb (afsluttende synopsis)

"I slutningen af undervisningsforløbet arbejder eleverne med et afsluttende problemidentificerende og problembehandlende forløb med fokus på udfordringer i forbindelse med virksomhedens etablering, drift og/eller ophør. Forløbet skal dække de faglige mål og et bredt udsnit af kernestoffet." [LP 3.2]

Læreren må gerne angive et antal problemstillinger under temaet, som eleverne kan bruge som inspiration for deres selvstændige problemformulering.

Med henblik på at styrke elevernes innovative kompetencer, forstået som deres kreative og innovative evner samt kritiske sans, skal eleverne lære at forholde sig til og arbejde med løsning af problemer, de ikke har mødt før, jf. lov om de gymnasiale uddannelser § 29, stk. 4. Innovation forstås som anvendelse af viden og faglige metoder til undersøgelse af et problem, udvikling af et innovativt løsningsforslag og vurdering af løsningsforslagets virkning og konsekvenser - og i relation til juraen på baggrund af relevante samfundsmæssige kriterier. På hhx knytter innovation sig til erhvervsrettede problemstillinger på det merkantile område, herunder iværksætteri, jf. lov om de gymnasiale uddannelser § 4.

Eleverne kan enten få tildelt eller selv vælge en virksomhed (en eksisterende eller en fiktiv), som er omdrejningspunkt for arbejdet. Der kan med fordel arbejdes med åbne spørgsmål, som: Hvilke juridiske problemstillinger skal en virksomhed være opmærksom på i forbindelse med virksomhedens etablering, drift eller ophør? Det er en god idé, at synopsen udarbejdes individuelt, jf. afsnit 3.2.1. Der findes ikke en fast model for, hvordan synopsen skal udfærdiges. Der er tidligere blevet præsenteret en version på FIP, ligesom flere lærebøger indeholder eksempler. Der er under forløbet fokus på virkelighedsnære, måske autentiske problemstillinger. Det er væsentligt, at eleverne kan se problemstillingerne og give et forslag til innovativ forebyggelse og løsning af konflikter, men detailkendskab til alle områder kan ikke kræves. Ud over at eleverne bliver udfordret i forhold til deres faglige kompetencer, styrkes de studiemæssige kompetencer, ligesom elevernes digitale kompetencer, jf. afsnit 3.3, bringes i spil. Under arbejdet kan supplerende stof inddrages jf. afsnit 2.3 afsnit.

Se vedr. de kreative og innovative evner Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser afsnit 4.

3.3 It

"Informationsteknologiske redskaber skal anvendes i undervisningen til at støtte de faglige mål og den pædagogiske proces. Informationsteknologi anvendes i erhvervsjura til,

- *kritisk informationssøgning*
- *bearbejdning og formidling*
- *vidensdeling*
- *præsentation.*” [LP 3.3]

Jf. Lov om de gymnasiale uddannelser § 29, stk. 6 skal elevernes digitale kompetencer styrkes. Det kan fremhæves, at it i erhvervsjura kan forstås som to forskellige elementer: For det første som et informationsteknologisk værktøj, der f.eks. skal anvendes i forbindelse med juridisk informationssøgning, hvor dette er relevant i forhold til den aktuelle undervisningssituation. For det andet er det relevant, at eleverne sættes i stand til at anvende præsentationsprogrammer, såvel som kommunikations og samarbejdsplatforme i forholdet elev-lærer og elev-elev.

It kan således med fordel anvendes såvel som informationsteknologisk værktøj som via de retsregler, der regulerer lovgivningen på de nævnte områder. Samtidig åbner det virtuelle læringsrum for nye måder at lære på og giver større mulighed for tilpasning af undervisningen til den enkelte elevs læringsbehov og forudsætninger.

Gennem undervisningen skal faget bidrage til at udvikle elevernes digitale dannelse, herunder analytisk, kritisk og kreativt samt give forståelse for it og medier.

Der er et stort udbud af frit tilgængelige undervisningsplatforme og netbaserede applikationer, der kan understøtte læreprocessen i faget. Det giver bl.a. gode muligheder for at kommunikere, samarbejde, dele viden og løbende vejlede eleverne. Det giver desuden gode muligheder for at arbejde med virkelighedsnære formater og genrer.

Arbejdet med multimodale elevproduktioner kan med fordel bidrage til at udvikle elevernes digitale kompetencer.

Der henvises i øvrigt til afsnit 6 i Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser.

I undervisningen tilstræbes en tilpas vekselvirkning mellem det analoge og det digitale. It og digitale medier og værktøjer, herunder kunstig intelligens, benyttes hvor det skønnes hensigtsmæssigt ift. elevernes læringsproces og digitale dannelse. I anvendelsen af it styrkes elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt til at forholde sig kritisk til de muligheder og begrænsninger, som digitale værktøjer, og produkter frembragt ved hjælp heraf, giver.

3.4 Samspil med andre fag

”Ved tilrettelæggelsen af valgfaget erhvervsjura B inddrages elevernes andre fag, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almindennende sider. Erhvervsjura B kan indgå i studieområdet.”

”Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden, kundskaber, færdigheder og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almindennende sider.”

”Der arbejdes med skriftlighed i de faglige samspil. Erhvervsjura B bidrager til elevernes evne til at udtrykke sig hensigtsmæssigt, nuanceret, præcist og argumenterende.”

"Der skal i undervisningen indgå brug af tekster på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog". [LP 3.4.]

Ved samspil med andre fag flyttes fokus til en fælles problemstilling eller et fælles genstandsfelt, som man ønsker at fordybe sig i. Fagene indgår med deres teori i den grad, de egner sig til at formulere løsninger på problemstillingerne eller i den grad, fagets teori egner sig til at forklare de fænomener, eleverne skal beskrive.

Samspil mellem fagene kan ud fra en didaktisk synsvinkel være relevant med henblik på at forbedre læringskvaliteten og læringseffekten. Ud over en effektivitet i undervisningen opnås tillige, at eleverne ikke ser fagene som isolerede fag, men som fag, der supplerer hinanden.

Faget kan indgå i samspil med f.eks. AØ, VØ og IØ. En case om en produktionsvirksomheds planlagte indkøb af en maskine i udlandet kan danne grundlag for en synergieffekt mellem fagene. Et andet fokus kan være lovgivningsmæssige udfordringer for afsætning af tjenesteydelser og/eller produkter. Eller omkring juridiske brydningsflader i en forretningsmodel som f.eks. BMC-modellen (se bilag 1), Eksempler på faglige samspil offentliggøres på emu.dk.

Formålet med det faglige samspil er desuden at give eleven mulighed for at tilegne sig kompetence til f.eks. at anskue branche- og/eller virksomhedsudfordringer fra både en økonomisk og en juridisk synsvinkel og gerne i samspil. Eleverne får herigennem mulighed for at arbejde med udfordringerne ud fra det, man populært kalder "legal thinking", hvilket tilmed giver mulighed for at gøre undervisningen virkelighedsnær. Princippet om "legal thinking" – anskuelse af en udfordring fra flere faglige vinkler – kan også være udgangspunktet for fagets deltagelse i SOP.

I forbindelse med inddragelse af tekster på fremmedsprog er det vigtigt at pointere, at "tekster" skal forstås i overensstemmelse med det udvidede tekstbegreb. Al tale, skrift, film, musik, billeder, kropssprog osv. er tekst. Tekster på fremmedsprog skal angives tydeligt i undervisningsbeskrivelsen.

Vedr. faglige samspil henvises i øvrigt Vejledning til de tværgående kompetenceområder på de gymnasiale uddannelser.

4 Evaluering

4.1 Løbende evaluering

"De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes mundtlige standpunkt. Med udgangspunkt i de faglige mål skal eleven undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i sit faglige standpunkt. Der skal desuden gennemføres aktiviteter, som får eleven til selv at reflektere over sin juridiskfaglige udvikling. Særligt evnen til at identificere, fortolke og vurdere, hvilken betydning lovgivningen har for borgere og virksomheder skal, indgå her." [LP 4.1]

Desuden fremgår det af Lov om de gymnasiale uddannelser § 28, stk. 3, at *"Elevernes faglige udbytte af undervisningen skal løbende evalueres, så elever og lærere informeres om elevernes progression, og det skal sikres, at eleven systematisk inddrages i evalueringen gennem arbejdet med mål for egen udvikling."* Den løbende evaluering skal dels måle elevens kompetencer i forhold til de faglige mål og dels forbedre undervisningen. Desuden skal den løbende evaluering forholde sig generelt til elevernes individuelle læringssituation, arbejdsindsats, arbejdsbyrde, undervisningens tilrettelæggelse, elevernes indflydelse, holdets arbejds måder og lærerens indsats.

Den løbende evaluering kan opdeles i en summativ og en formativ evaluering. Den summative evaluering knytter sig til afslutningen af forskellige aktiviteter, mens den formative evaluering finder sted undervejs i – og som en integreret del af – undervisningen, gennem fx feedup, feedforward og feedback.

Den summative evaluering vil typisk ske i form af standpunktskarakter og/eller årskarakterer samt ved evt. bedømmelse af skriftlige arbejder eller mundtlige fremlæggelser.

Den formative evaluering kan knyttes sammen med de arbejdsformer, som fremgår af afsnit 3.2. ovenfor. Undervisningen kan organiseres i klasse-, gruppe- og individuel undervisning med tilknyttede forskellige undervisningsformer – formidlingsorienteret, procesorienteret og problemorienteret undervisning. Tilbage meldinger (feedback) skal ske gennem en fokuseret vejledning og præcise anvisninger på (feedup og feedforward), hvordan eleverne kan forbedre anvendelsen af fagets teori og faglige ræsonnementer.

4.2 Prøveform

"Der afholdes en individuel mundtlig prøve på grundlag af dels eksaminandens synopsis, jf. pkt. 3.2. og dels et ukendt tekstmateriale med et antal spørgsmål formuleret med en progression i de taksonomiske niveauer.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 30 minutters forberedelsestid.

Før prøven sender skolen prøvematerialet bestående af opgaver med bilag, og et eksemplar af synopsen til censor.

Eksaminationen er todelt.

Den ene del af består af eksaminandens præsentation af en selvvalgt problemstilling fra synopsen, suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator.

Den anden del indledes med eksaminandens præsentation, og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i prøvematerialet. Eksaminationstiden fordeles ligeligt mellem de to dele.

Den enkelte opgave må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold.

Prøvematerialet skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet.! [LP 4.2]

4.2.1 Elevens synopsis

"I slutningen af undervisningsforløbet arbejder eleverne med et afsluttende problemidentificerende og problembehandlende forløb med fokus på udfordringer i forbindelse med virksomhedens etablering, drift eller ophør, se nærmere pkt. 3.2. Forløbet skal dække de faglige mål og et bredt udsnit af kernestoffet. Forløbet afsluttes med en synopsis, der udarbejdes individuelt. I synopsisen strukturerer eleven særlige juridiske problemfelter som eleven ønsker, skal diskuteres til eksamen." [LP 3.2]

Det vil sige, at den afsluttende synopsis enten skal vedrøre etablering, drift eller ophør. Endvidere skal synopsis indeholde arbejdet med forskellige problemfelter-/stillinger inden for minimum 2-3 kernestofområder. Som nævnt i afsnit 3.2 findes der ikke en fast model for, hvordan synopsis skal udfærdiges.

Særlige juridiske problemfelter/-stilling i forbindelse med virksomhedens etablering kan være:

- hæftelse og valg af selskabsform
- krav til en virksomheds website i forhold til forbrugeraftaleloven
- etablering af handels- og leveringsbetingelser
- kreditsikring i forbindelse med finansiering
- beskyttelse af immaterielle rettigheder, som fx varemærkeret, patentret, ophavsret

Særlige juridiske problemfelter/-stilling i forbindelse med virksomhedens drift kan være:

- etablering af ansættelsesforhold - rettigheder og pligter for arbejdstager og arbejdsgiver
- opretholdelse af immaterielle rettigheder
- problematisering af god markedsføringsskik, herunder grænserne til vildledning.
- generelt fokus på rettigheder og pligter i forhold til købeloven (og/eller CISG) og hvordan der ageres ved en kundes iværksættelse af misligholdelsesbeføjelser - eller virksomhedens egen iværksættelse af samme over for en leverandør
- forskelle mellem dansk aftaleret og CISG for så vidt en virksomhed opbygger internationale relationer inden for køb og salg i handelskøb (CISG del II)
- forskelle mellem dansk køberet og CISG for så vidt en virksomhed opbygger internationale relationer inden for køb og salg i handelskøb (CISG del III)
- etablering af forretningsbetingelser med international dimension, f.eks. med lovvalg og bestemmelse af værneting
- iværksættelse af individualforfølgning, f.eks. via betalingspåkrav

Særlige juridiske problemfelter/-stilling i forbindelse med virksomhedens ophør kan være:

- rekonstruktion og de muligheder, forløbet indeholder (akkord, hel eller delvis virksomheds-overdragelse)
- konkurs - kreditorernes stilling, herunder bl.a. medarbejdere
- konkurs - fordeling af konkursmassen og fokus på hæftelse (selskabsform) efter boets afslutning

At elever afleverer identiske, næsten identiske eller synopses, der ligner hinanden meget, behøver ikke at være et problem, men hejser et advarselsflag til eksaminator og censor om at udfordre graden i selvstændighed i elevens præsentation.

Selve synopsis indgår ikke i bedømmelsen ved eksamen. Se afsnit 4.3.

4.2.2 Det ukendte tekstmateriale

Opgaver og materialer sendes til censor mindst 5 hverdage før prøvens afholdelse, medmindre særlige forhold er til hinder herfor. Det kan betyde, at udsendelsen må foretages, før eksamensplanen er offentliggjort. Udsendelsen af opgaver og materialer må da kun ske i et omfang, der ikke medfører, at andre dele af eksamensplanen kan udledes.

Det ukendte tekstmateriale består af et tekstmateriale med et antal spørgsmål. Det indledes med en overskrift, der angiver det/de retsområder/kernestofområder, materialet vedrører. Prøvematerialet skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet, og det er derfor vigtigt, at prøvematerialet i sin helhed giver mulighed for at prøve eksaminanden heri, således at prøvematerialet i sin helhed dækker alle kernestofområder og alle faglige mål. Materialet vil typisk være af mindre omfang end i erhvervsjura C, uden at dette berører taksonomien. Tekstmaterialet bør afspejle nutiden (teknologisk udvikling, årstal, mv.). Et tekstmateriale følges op af typisk tre til fire spørgsmål:

- Det første spørgsmål vil omfatte en redegørelse (f.eks. "gør rede for udvalgte ugyldighedsgrunde", "gør rede for ansvarsgrundlagene"),
- det andet spørgsmål vedrører en forklaring/belysning (f.eks. "forklar forskellen mellem stærke og svage ugyldighedsgrunde", "forklar de øvrige erstatningsbetingelser")
- og spørgsmål tre vedrører en vurdering af tekstmaterialet på baggrund af den juridiske metode (f.eks. "foretag via juridisk metode en begrundet vurdering af, hvorledes konflikten skal løses", "foretag via juridisk metode en begrundet vurdering af, hvem af parterne der kan gives medhold", "foretag via juridisk metode en begrundet vurdering af, hvordan kreditorerne er stillet" mv.)

I tekstmateriale med flere kernestofområder, kan man med fordel anvende den taksonomiske opbygning vha den juridiske metode – f.eks. følgende:

1. Redegør for erstatningsbetingelserne/Forklar culpereglen
2. Analyser og vurder ved hjælp af den juridiske metode, hvem af parterne, der har krav på erstatning.
3. Redegør for ugyldighedsgrundene/Forklar forskellen på stærke og svage ugyldighedsgrunde
4. Analyser og vurder ved hjælp af den juridiske metode, om parterne har indgået en gyldig aftale.

Qua eksamensopgavens opbygning i en redegørende, forklarende og vurderende del, vil en eksaminand kunne:

1. demonstrere viden om relevante retskilder, juridiske begreber og grundprincipper,
2. anvende principper på et eller flere juridiske problemfelter og
3. foretage juridiske ræsonnementer.

Prøven afvikles i øvrigt i overensstemmelse [almen eksamensbekendtgørelsen](#) samt [Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser](#), og [Bekendtgørelse om adgangen til at medbringe og anvende udstyr, herunder digitale hjælpemidler, under prøver i de gymnasiale uddannelser](#).

For så vidt angår hjælpemidler og disses angivelse i undervisningsbeskrivelsen henvises til [Vejledning til Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser](#) og [Bekendtgørelse om adgangen til at medbringe udstyr, herunder digitale hjælpemidler, under prøver i de gymnasiale uddannelser](#).

Det anbefales, at såvel eksaminator som censor læser vejledningen grundigt, og at eksaminator sætter sig ind i sin hjem institutions eksamensreglement.

4.3 Bedømmelseskriterier

"Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i afsnit 2.1.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation." [LP 4.3]

"Eleverne skal kunne

- *forstå det demokratiske medborgerskab*
- *forstå juridiske grundprincipper og begreber og derigennem at demonstrere viden om fagets identitet og metode*
- *anvende relevante retskilder*

- foretage en kritisk og prioriteret juridisk informationssøgning
- foretage et juridisk ræsonnement, herunder kunne anvende den juridiske metode til at identificere, analysere, diskutere og vurdere innovative forebyggende løsninger på problemstillinger
- foretage juridiske ræsonnementer i samspil med andre fag
- udtrykke sig hensigtsmæssigt, nuanceret, præcist og argumenterende
- anvende juridisk terminologi" [LP 2.1]

Synopsen skal være afleveret før eksamensperiodens begyndelse, men indgår ikke i bedømmelsen. Det er opfyldelsen af de faglige mål afspejlet i den mundtlige præstation, der skal bedømmes: *"Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation."* [LP 4.3]

Ved bedømmelsen vil der være særligt fokus på eksaminandens evne til at anvende den juridiske metode, herunder problemidentifikation, udvælgelse og anvendelse af relevante retskilder samt evnen til at foretage et juridisk ræsonnement såvel ved præsentationen som ved den efterfølgende samtale.

Intentionen bag reformen var, at der tænkes mere i kompetencer til at begå sig i et omskifteligt samfund end juridisk paratviden. Især i faglige samspil kan dette være nødvendigt som underviser at have forståelse for, at eleven måske ikke har alle juridiske spidsfindigheder inden for et givent kernestofområde med.

Med hensyn til elevens formidling er det angivet, at eleven skal udtrykke sig hensigtsmæssigt. Her fremgår det under pkt. 4.3.2 eksempler på karakterbeskrivelse for mundtlig prøve, at der lægges vægt på selvstændighed. Hvis eleven under eksaminationen læser op fra sine håndskrevne notater fra forberedelsen eller fra notater på computerskærmen (lokal bestemt), er der i mindre grad tale om selvstændighed. Såfremt computer anvendes, er der også risiko for, at eleven læser op fra materiale, som denne ikke selv har udfærdiget, f.eks. lærerens materialer eller lånte noter.

Karakteren fastsættes af censor og lærer i forening i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelsen om karakterskala og anden bedømmelse. Karakteren meddeles efterfølgende eleven, gerne med en kort begrundelse.

4.3.1 Oversigt over karakterskalaen

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

4.3.2 Eksempel på karakterbeskrivelser for mundtlig prøve

Karakter	Betegnelse	Mundtlig prøve
12	Fremragende	Præsentationen af og samtalen om problemstillingen fra synopsis og præsentationen og samtalen vedr. det ukendte tekstmateriale er udtømmende i forhold til fagets mål. Eleven strukturerer og formidler med korrekt brug af relevante faglige begreber og udtryk med stor selvstændighed det faglige stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder med få uvæsentlige mangler. Eleven kan med ingen eller få uvæsentlige mangler diskutere og vurdere juridiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori.
7	God	Præsentationen af og samtalen om problemstillingen fra synopsis og præsentationen og samtalen vedr. det ukendte tekstmateriale opfylder fagets mål med en del mangler. Eleven strukturerer og formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder med en del mangler. Eleven kan med en del mangler i nogen grad diskutere samt vurdere juridiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori og terminologi.
02	Tilstrækkelig	Præsentationen af og samtalen om problemstillingen fra synopsis og præsentationen og samtalen vedr. det ukendte tekstmateriale er den minimalt acceptable i forhold til fagets mål. Eleven strukturerer og formidler ikke selvstændigt sin viden om det faglige stof. Eleven kan kun i meget begrænset omfang formulere faglig argumentation og demonstrerer med store mangler faglige færdigheder. Eleven anvender kun få faglige begreber og udtryk og kan kun i ringe grad diskutere og vurdere juridiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i relation til eksamensopgaven.

Bilag 1:

Eksempel på flerfaglighed ml. virksomhedsøkonomi og erhvervsjura:

Business Model Canvas (BMC) – ”set med juristens øjne”

Nedenstående er et forsøg på at lave en oversigt over hvilke regler, der kan være relevante at iagttage i en BMC-model:

Nøglepartnere - Aftaleret - Købeloven - Markedsføringsloven - Kreditret - Cisg	Nøgleaktiviteter - Arbejds miljøregler - CSR - Transportklausuler Nøgleressourcer - Ansættelsesret	Værdiudsagn - Immateriel ret - Køberet - Produktansvarsloven - Forsikringsaftaleloven	Kunderelationer - Markedsføringsret - Forbrugerbeskyttelse - Konkurrenceret Kanaler - E-handel - Køberet - GDPR	Kundesegmenter - Markedsføringsret - Forbruger køb - Handelskøb - Aftaleret
Omkostninger + indtægter - Årsregnskabsloven - Bogføringsloven - FSR's vejledninger - Skatteregler - Konkursret - Ansættelsesret - Insolvensret - Betalingskortsloven				

Kilde: Udarbejdet i plenum på FIP-erhvervsjura, feb. 2023 efter idé af lektorerne Mads Vester Hegelund og Jette Olesen Knudsen.

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET